

Brigitte Schwaiger'in "Koyver Gitsin" Adlı Romanına Ruhbiyografik Yaklaşım

Ahmet Uğur NALCIOĞLU (*)
Cemile AKYILDIZ ERCAN (**)

Öz: *Homo Austriacus kavramı, "Avusturya edebiyatının Alman edebiyatından karakteristik özelliklerle ayrıldığı" tezi ile daha da büyük bir önem kazanmıştır. Homo Austriacus Avusturya insanı anlamına gelmekte ve Avusturya'nın bir ülke olarak Almanya'dan politik, siyasal, edebi ve kültürel anlamda ayrılmasını öngörmektedir. Brigitte Schwaiger de Homo Austriacus tipolojisine uymakta ve yaşadığı dönemden intiharına kadar sarkan süreçte ruhindaki bütün hastalıkları eserlerine yansıtma olanağı bulmuştur. Brigitte Schwaiger çoğu Avusturyalı yazar gibi ruhsal acılar çekmiştir. Babasının tacizine maruz kalması, anne ve baba baskısı, otoriter eğitim şekli, erken yaşlarda gelen şöhreti taşıyamaması, yazma sıkıntısı, baskıcı koca, ilaç bağımlılığı ona ömrü boyunca intihar etmeyi düşündürmüştür. 61 yaşında da intihar etmiştir. Bu çalışmada Brigitte Schwaiger'in ağırlıklı olarak "Koyver Gitsin" (Fallen Lassen) romanı ekseninde diğer romanları da ele alınarak ve kendi yazdığı anılarından da destek alınarak ruhbiyografisini etüt ettik. "Tanrı Şayet Ölüyse" adlı özyaşamöyküsü eşliğinde Schwaiger'in gerçek yaşantısında çektiği sıkıntılar ve hastalıklar bir anlamda romanlarında da iyi bir temel oluşturdu.*

Anahtar Kelimeler: *Brigitte Schwaiger, Ruhbiyografisi, Mutsuz Evlilik, Borderline Sendromu, İntihar*

Spirit Biographical Approach To Brigitte Schwaiger's "Fallen Lassen"

Abstract: *Homo Austriacus concept has gained even greater importance with the thesis that "the Austrian literature differs from German literature with regards to some characteristics". Homo Austriacus means Austrian human and it assumes that Austria should separate from Germany as a country with respect to political, literary and cultural senses. Brigitte Schwaiger complied with Homo Austriacus typology and had the opportunity to reflect all of her spiritual diseases on her works within the process until her suicide. Brigitte Schwaiger, like many other Austrian authors, suffered from spiritual diseases. Exposure to her father's abuse, pressure from parents, authoritarian form of education, inability to take the pressure of the fame from an early age, writing pressure, the oppressive husband, and drug addiction made her think self murdering throughout her whole life. She committed self*

*) Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü, (e-posta: unalci@atauni.edu.tr)

***) Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü, (e-posta: yildizercan@atauni.edu.tr)

murder at the age 61. This study investigates the spirit biography of Brigitte Schwaiger's Fallen Lassen in parallel with her other novels taking the support from the memoirs she wrote. In some sense, the difficulties and diseases that Schwaiger suffered from in real life also supplied a good basis in her novels like the autobiography "If God is Dead".

Keywords: *Brigitte Schwaiger, Spirit Biography, Unhappy Marriage, Borderline Syndrome, Suicide*

Makale Geliş Tarihi: 24.05.2016

Makale Kabul Tarihi: 11.07.2016

*'Yaşamak neden böyle içler acısı, neden bir uçurumun
yanı başından geçen daracık bir yol gibi'
Virginia Woolf*

I. Giriş

Avusturya edebiyatını Alman edebiyatından ve diğer edebiyatlardan ayıran en önemli özellik bu ülkenin konumu gereği Alp dağları arasında yer alması ve Kıta Avrupası'nın en uzun sıralı dağlarının Avusturya'yı bir klostrufobi içine sürüklemesidir. Avusturyalı yazarlara aynı zamanda ilham kaynağı olan dağları, doğası, ormanı onlara belki de ayrıcalıklı bir özellik katmaktadır. Örneğin Realizm ve Biedermeier döneminde yaşamış olan Avusturyalı yazar Adalbert Stifter'in, yapıtlarında orman ve doğa betimlemeleri önemli bir yer tutmaktadır. Hatta Stifter doğa ve ormanı betimlemekle kalmaz aynı zamanda onları kişileştirir de. (Aydın, 2016: 49) Yüksek dağlar ve ormanlar arasında kalan Avusturya denizden sonsuzluk duygusunu; ruhu ferahlatan, ruhu açan ve genişleten, rahatlatan duyguyu bulamaz. Her yönüyle 'Avusturya İnsanı'nın (Homo Austriacus) önünde duran ve onunla yüzleşen bu sonsuz dağ öbeği Avusturyalıları biraz karamsar, biraz içe kapanık, biraz tedirgin ruh haline sokmakta; yazılan eserleri ya da sanat eserlerini karamsar, şizoit, hastalıklı kılmaktadır.

Uzun süre Almanca dilini kullandığı için Almanlarla ortak bir maziye ve geçmişe sahip olan Avusturyalıların özellikle 20. yüzyılın ilk çeyreğinden sonra son dönemlere kadar Almanlardan, Almanya'dan kopmak istedikleri de gözden kaçmamaktadır. Dil geçmişte ortak olabilir ama uygarlık ve devlet anlayışı, Avusturyalıları Avusturyalı, Almanları da Alman kılmaktadır. Ulus yapısı, karakter, ruh dünyası, düşünce tarzı, yazma biçimi ve bunların hepsi artık sınırları kesin çizilmiş ama mazide ortak dili kullanan iki ülkeyi de birbirinden ayırır.

Milenyumda olduğumuz şu dönemlerde bir Avusturya edebiyatından artık söz edilebileceği gerçeği görmezden gelinemez. Avusturya edebiyatı bunu ispat etmek için biraz da "Avusturya" isminin eski Cermen metinlerde nasıl ve nerede geçtiğini araştırmaktadır. Şimdiki Avusturya sınırları içinde olan ama tarih boyunca o topraklarda gelişim bulan, o karakteri ve o ruh dünyasını o coğrafyada şekillendiren bir ulusun da imparatorluklar sürecinden yeniden şekil bulmasını ön görmektedir. Cermen ırkı, içinde etnik yapılar barındırabilir, daha sonra çözülecek bir uygarlığın farklı kimlik harçlarını kendinde taşıyor olabilir, ama bugün nasıl Avusturya gibi bir devlet gerçeğiyle karşı

karşıyaysak ve "Avusturya insanı" (Homo Austriacus) tipolojisini yadsıyamayacaksa, özellikle de milenyumda girdiğimiz şu çeyrek yüzyılda Avusturya edebiyatı artık karakteri ve ruhuyla da şeklini bulmuştur diyebiliriz.

Brigitte Schwaiger'in yaşantısı da, bu yaşantıda zihin dünyasında geçirdikleri de, hüznü, çilesi, umudu, umutsuzluğu, yetişme tarzı, dinler arasında kalması, ruhsal yıkıntıları, baba ve anne baskısı ve Avusturya'nın imparatorluk bakiyesi de olduğundan sert, disiplinler eğitim tarzının ve devlet aparatlarının Schwaiger'i tipik bir Homo Austriacus kıldığı söylenebilir. "Wenn Gott tot ist" (Tanrı Şayet Ölüyse) adlı ölümünden iki sene sonra (posthum) bulunmuş ve yayımlanmış güncelerinde Schwaiger'in Thomas Bernhard gibi, Ingeborg Bachmann gibi ruhunu teskin edemediği ve Borderline Sendromu ile nasıl yaşadığını, bu hastalığın nasıl kendine güçlükler oluşturduğunu görme olanağımız olur. (Schwaiger, 2012: 109) **Koyver Gitsin** (Falles Lassen) adlı romanını **Tanrı Ölüyse** (Wenn Gott tot ist) adlı güncesiyle ve anlarıyla aydınlatmadan önce Schwaiger hakkında biraz bilgi vermemiz gerekecektir.

Avusturyalı yazar Brigitte Schwaiger 6 Nisan 1949 yılında Avusturya'nın Freistadt kentinde bir doktorun kızı olarak dünyaya gelir. 1967 yılında orta ve lise öğrenimini tamamladıktan sonra, Viyana'da Germanistik, Psikoloji ve Romanistik öğrenimi görür. 1968 yılında İspanya'ya giderek orada evlenir. Mayorka ve Madrid'de Almanca ve Tarih dersleri veren yazar bu arada ressamlık ve heykeltıraşlıkla da ilgilenir. Schwaiger, kısa süren evliliğinden sonra 1972 yılında Linz'deki eğitim akademisinde tiyatro dersleri alır.

28 yaşında ilk yapıtı "**Wie kommt das Salz ins Meer**" (Denizin Tuzu Nereden Geliyor) 1977 yılında yayınlandığında "Almanca yazan en önemli yazarlardan biri" (Schwaiger, 2012: 5) olarak nitelendirilir ve roman aynı yıl on beş baskı yaparak Almanca konuşulan ülkelerde en çok satan on roman arasına girmeyi başarır. Almanca konuşulan ülkelerde 500.000 baskı ile Bestseller anlayışında da baskı çokluğu bakımından devrim oluşturur ve yeni bir çığır açar. (Vöger, 2012: 5) Bu romanında yazar kısa süre evli kaldığı İspanyol eşiyle evlilik ve boşanma deneyimlerini konu eder. Monoton, geleneksel bir evliliğe sıkışıp kalan ve bu evliliğin kalıplarından kurtulmak için evlilik dışı ilişkiye giren genç bir kadının ağzından geleneksel evlilik kurumuna eleştirel bir yaklaşım sergiler. Adı eser boyunca söz konusu edilmeyen ben anlatıcı şeklinde kaleme alınan eser yazarın yaşamöyküsünden de izler taşımaktadır, hatta ben anlatıcının hiç isminin eser boyunca dile getirilmemesinin nedenini de geleneksel evlilik kurumunun bütün kadınlar için hemen hemen aynı olduğunu işaret etmek istemesinden kaynaklandığını düşündürür bizlere.

Özellikle Schwaiger'in eserini kaleme aldığı yıllar kadın hareketlerinin yoğun olarak artık kendine ataerkil toplum yapısında bir konum edinmeye başladığı ve toplumun diğer yarısını oluşturan kadınların söz hakkı kazandığı yıllardır. 1960'lı ve 70'li yıllarda İkinci Dalga Feminizm ya da Kadın Hareketleri bağlamında ele alınan ve kadın yazarlar tarafından eserlerinde söz konusu edilen başlıca temaları şu şekilde sınıflayabiliriz. Yazdıkları çoğu eserlerde kadın karakterlerin isimlerinin genelde söz konusu edilmemesi, evlilik dışı ilişki, cinsel deneyimler, kendi kadınlık deneyimlerini, kadınların cinsel bir nesne olarak sömürülmesi ve en önemlisi o dönemlerde kadın

hareketlerinin üzerinde önemle durduğu kürtaj hakkıdır. Yani kadın bedeninin tek sahibinin yine kadının kendisi olduğu düşüncesinden yola çıkarak bu hakkı elde etmek için verdikleri savaşı ele almışlardır. Çoklukla otobiyografik, günce, anı türünde eserleri kadın yazarlar kaleme almışlardır. Bu şekilde yazmalarının nedeni ise kadınca deneyimlerini ve erkekler tarafından oluşturulan ve ataerkil toplum yapısındaki kadının kültürel ve toplumsal değişim sürecini daha rahat kendi deneyimlerinden de faydalanarak dile getirme şanslarının olmasıdır. Schwaiger ile aynı dönemde iz bırakan kadın yazarlardan bazıları şunlardır; Ingeborg Bachmann (Malina), Barbara Frischmuth (Klosterschule), Marlen Haushofer (Himmel, der nirgendwo endet), Verena Stefan (Haeutungen), Christa Wolf (Melekler Şehri ya da Dr. Freund'un Paltosu –Stadt der Engel), Elfriede Jelinek (Klavierspieler), Anna Mitgutsch (Die Züchtigung).

Brigitte Schwaiger'in ilk romanı ve Avusturya edebiyatında da oldukça ses getirmiş, Bestseller listelerini alt üst etmiş romanı **Denizin Tuzu Nereden Geliyor** (Wie Kommt Das Salz ins Meer) her şeyden önce burjuva sorunu ve yine evlilik ilişkilerindeki olumsuzlukları ele almaktadır. Avusturya'daki Linz bölgesinde kendi gibi burjuva bir ailede (gutbürgerlich) yetişmiş yazarın karakteristik özelliklerini taşıyor roman karakterimiz. İsmi romanda okurlardan saklanan ve Rolf adlı bir mühendisle evlilik gerçekleştiren roman karakterimiz, evlendiği bu kişiyle çevresel baskılar nedeniyle evlenmiştir. Rolf'u sevmek yerine aynı zamanda arkadaşı olan evli Albert'i sevdiğini dile getirir ve bu da romana farklı bir heyecan katar. Evlilik gecesi daha Rolf'u değil de Albert'i sevdiğini anlayacak ve evlilik bir buhranla başlamış olacaktır.

Evlilik ilişkisinde eve hapsolan ve yalnızlığı artan roman karakterimiz sosyalleşmek için daktilo yazmayı öğrenip sekreter olmak isteyecek, Rolf ise onun yalnızlığını bir çocukla değil de bir köpekle doldurmaya çalışacaktır. Evliliğin getirdiği bu sorunlar ben-anlatıcıyı depresyona, intihar düşüncelerine sürükleyecektir. Kocasını aldatmanın, istediği yaşantıyı bir türlü bulamamanın, ruhunda huzuru boşa aramanın, kendi için değil de ailesi için yaşamının ezikliğini çeker. Onların mutlu olmasını ön plana çıkardığından kendi mutsuzluğu artmakta Valium tedavisiyle ilaç bağımlılığı da oluşmaktadır. Hamileliği döneminde çocuğun kimden olduğu şüphesi bir yana Albert çocuğun kürtajla alınması taraftarı olduğundan ben-anlatıcı çocuğundan da olduğu için intihar düşüncesi çoğalmakta ve bunalımlı bir dönemi bizlere romanda anlatmaktadır.

Yazar Bestseller olan romanından (Denizin Tuzu Nereden Geliyor) sonraki yazdığı sayısız eserlerinde aynı başarıyı yakalayamamış ve edebi anlamda düşüşe geçmiş hatta unutulmaya yüz tutmuştur. Kaleme aldığı çalışmaların çoğunluğunda kendi yaşamışlıklarına yer veren yazar aynı kısır döngü içinde gidip gelmiş ve yazdıklarıyla kabul görmemeye başlamış ya da çok az okuyucu kitlesine ulaşabilmiştir. 1978 yılında yazdığı **İspanya'daki Köyüm** (Mein spanisches Dorf) adlı eserde Freistadt'ta yaşadığı çocukluk ve gençlik deneyimlerini, 1980 yılında kaleme aldığı **Uzaklarda** (Lange Abwesenheit) adlı eserde ise hiçbir zaman sağlıklı olmayan baba-kız ilişkisinden yola çıkarak ölen babanın ardından babayla hesaplaşmasını konu alır. 1996 yılında yayınlanan romanı **Uzun Bir Tatil**'de (Ein Langer Urlaub) boşanmış olduğu İspanyol kocasıyla yaşadığı evliliği merkezine alır. Schwaiger'in tüm romanlarında otobiyografik unsurlar göze çarpar.

Yazar, maddi ve manevi anlamda yalnız kalmış, 27 yaşında yakaladığı başarısından hemen hemen hiçbir iz kalmamış, hatta Avusturya hükümetinin sosyal yardımlarıyla hayatını idame ettirmek zorunda kalmıştır. Bütün bu yaşadığı olumsuzluklar Schwaiger'in sonunun başlangıcını oluşturmuştur. Yalnızlık, psikolojik sorunlar, yazdıklarında başarıyı yakalayamaması, depresyon ve maddi anlamda yok oluşu ile birlikte Steinhof'daki Psikiyatri Hastanesinde tedavi görmesine kadar uzanan acı ve yalnız geçen bir ömür onun trajik sonunu hazırlamıştır.

Çok kez intihar girişiminde bulunan yazar, en son denemesinde 20 Temmuz 2010 yılında kendini Tuna nehrine bırakır ve ertesi gün nehirden çıkarılan cesedi otopsiye gönderilir. Aslında otopsiye gönderilmesi onun hep intihar düşüncesiyle iç içe olduğunu bilenler için çok da sürpriz olan bir süreç değildir. Çünkü hep ölümle ve intihar duygusuyla iç içe yaşayan Schwaiger sonunda 61 yaşında yıllardır arzuladığı ölümünü hatta Tuna nehrine kendisini atması ile bir şekilde ana rahmine geri dönüş arzusunu gerçekleştirmiştir.

Çalışmamızda özellikle ele alacağımız otobiyografik eseri **Koyver Gitsin** 2006 yılında yayınlanmıştır. Bu eserinde yazar kendi yaşam deneyimlerine, Borderline (sınır çizgisi) kişilik bozukluğu rahatsızlığına ve en önemlisi psikiyatri klinik deneyimlerine yer verir. Okuyucu özellikle ilk romanı olan **Denizin Tuzu Nereden Geliyor** (1977) yakaladığı başarısına ve ondan sonraki süreçte gelişen başarısızlığını ve bununla birlikte hayatındaki olumsuzlukları da **Koyver Gitsin** adlı otobiyografik çalışmasında tanıklık eder yazarın. İlk romanında yakaladığı başarıyı ve şöhreti sonraki eserlerinde yakalayamaması onun için bir yıkım olmuştur.

Schwaiger'in ruhsal hastalığına ilk başlarda yanlış tanı konulur. Doktorlara göre hastalığı depresyondur ve bu konulan tanıya göre tedavi görmeye başlar ama daha sonraları bu rahatsızlığının Borderline-Sendromu olduğu ortaya çıkar. Ne ironiktir ki bu tanı aslında yazarın yaşam deneyimlerinin de bir bileşkesini oluşturur yani Schwaiger hep bir sınır çizgisinde gel-gitler yaşayan birisidir. Anne ve baba ile olan ilişkisi sevgi nefret sınırında; kendisiyle ilişkisi ölüm arzusu ve yaşam arzusu sınırında; cinsellik deneyimleri, heteroseksüellik ve homoseksüellik sınırında; başarılı olduğu dönemler bunu takip eden süreç başarısızlık sınırında, hep bir sınırdaki olma durumu, hep bir sınır çizgisinde olma süreci yaşamının ayrılmaz bir parçasını oluşturmuştur yazarın.

Bu eserinde, Schwaiger kendi yaşam deneyimlerine, depresif kişilik yapısına, intihar denemelerini ve Viyana'da Steinhof Psikiyatri hastanesinde kendisi gibi tedavi gören farklı toplumsal katmandan, meslekten, ulustan olan diğer hastalarla ilişkisine ve Avusturya'nın politik, ekonomik gelişimine de bazen yer vererek toplum eleştirisi yapar. Belki de bu eserinde en acımasız olduğu eleştiri kendi yaşamı ve ailesidir. Yaşam ve ölüm izlekleri hayatı boyunca kendisini takip etmiş otuz yıllık intihar deneyimlerine tanıklık ettiğimiz otobiyografik eseri **Koyver Gitsin** yazarı anlama, tanıma ve onu çözümleme bağlamında önemlidir.

İntihar olgusu özellikle yazarın romanında sürekli bir kurtuluş olarak görünmekte ve bunu başaran insanlar kıskanılmaktadır. Yazdıklarıyla birçok edebiyat ödülü alan aynı

zamanda alkol bağımlısı Avusturyalı yazar Franz Innerhofer'ın (1944 Salzburg-2002 Steiermark) intiharına kitabında yer vererek, onun hedefine ulaşmasına duyduğu hayranlığı dile getirir:

Yazar Franz Innerhofer Graz'daki evinde kendini asarak intihar etmiş. En son görüldüğü yer, istasyonda kalan evsizlerin takıldığı mekânlarmış.

Her şeyi arkasında bırakıp kurtuldu, diye düşünüyorum. (Schwaiger, 2014: 30)

48 yaşındayken sesler duymaya başlayan ve duyduğu bu sesler tarafından kontrol edildiğini dile getiren yazar Viyana'da Otto Wagner Kliniği'nde ayakta tedavi görmeye başlar. Sonrasında uzun bir süre Steinhof hastanesinde yatarak tedavi görür fakat onun içinde taşıdığı intihar düşüncesine hiçbir psikiyatr çözüm bulamamıştır. Hatta 2002 yılında lezbiyen olduğunu doktoruna açıkladığında, doktorundan beklediği geleneksel cevap yerine bunun normal bir süreç olmasını ifade etmesiyle birlikte ruh dünyası daha da karmaşık bir hale gelir:

"... 2002'nin bir Kasım gecesinde panik içinde, lezbiyen olduğumu ve cinsel bağlamda kadınları hayal ettiğimi itiraf ettim, şimdi doktor öğrenerek bana yüzünü çevirip, 'böyle hastalara biz bakmıyoruz, bu tür kadınlar için bizde kalacak yer yok' diyecek diye düşündüm. Ama doktor bana bunun sıra dışı bir şey olmadığını, herkesin kendi tarzını yaşadığını anlatmaya çalışıyordu." (Schwaiger, 2014: 50-51)

Lezbiyen olduğunu itiraf ettikten sonra Schwaiger ruhunda uzun süre boyunca bu kaygı ile yaşadığını ve doktoruna bu itirafı yaptıktan sonra rahatladığını ve cesur bir şekilde artık kadınlardan hoşlandığını ifade edebildiğini anlatır. Ruhunda barındırdığı ve herkesten gizlediği bu özel durumunun onun içinde çok önceleri var olduğunu ve itirafla birlikte içsel bir huzura kavuştuğunu ifade eder ve bu durumunu artık kimseden gizlemeyi hissetmez:

"Daha sonraları birkaç ay boyunca bende rahatlamalar oldu, cesaretimi her gördüğüm insana karşı denemek istediğimde binadaki grup oturumlarındaki terapilerde örneğin, 'ben lezbiyenim' diyordum, ee ne olmuş yani? Hislerinde gerçek kadın olmamak, intihar etmek istemek: ben bunlarla yıllarca yaşadım, okurlarımdan gizledim, ilk romanım Denizin Tuzu Nerden Geliyor'da sözünü edememiştim, çünkü cezalandırılmaktan korkuyordum, normal olmadığım için kendimi suçlu hissediyordum, yaklaşma denemelerim kaba bir şekilde reddedildiğinde kadınlara karşı kendimi suçlu, suçlu ve aynı zamanda geri çevrilmiş hissediyordum. Kestiği zaman bana acı veren, içime saplanmış o bıçak işte bu olabilirdi, daha da fazla acı hissetmemesi için bedeni öldürmek istememin nedeni bu". (Schwaiger, 2014: 51)

Avusturyalı yazar Brigitte Schwaiger'in yaşamı trajik ve umutsuzlukla iç içe geçmiş durumdadır. Borderline hastası olan yazar aynı zamanda her ne kadar oğluyla ilgilenme ya da onu fazla tanıma şansı yakalayamamış olsa da bir annedir. 1949 yılında Nazi hayranı bir aile ortamında dünyaya gelen Schwaiger hem anne hem de baba tarafından ruhsal anlamda şiddet görmüş, üvey kız kardeşleri tarafından evde kimse olmadığı zaman dövülmüş ve 12 yaşında alkolik olarak nitelendirdiği doktor olan babası tarafından cinsel tacize uğramıştır. (Reich, 2013: 18) Katolik okullarda eğitim gören Schwaiger daha 19 yaşındayken ruh dünyasında gelişen depresyon ile baş etmeye çalışmış ve 1968 yılında

İspanyol bir veteriner ile kısa süre devam eden geleneksel bir evlilik yaşamıştır. 1972 yılında kendisine jilet ile zarar vermeye başlayan Schwaiger boşandıktan sonra tiyatro eğitimi almaya ve aynı zamanda yazmaya başlar.

Yazar, suçluluk duygusu, özgüven noksanlığı, depresyon, konsantrasyon eksikliği, uyku sorunu, takip edilme endişesi, (Schwaiger, 2012: 78) sesler, panikata ve intihar duygusuyla hayatı boyunca iç içe bir yaşam sürer. Tek kaçış noktası ve sığınacağı liman alkol olur. 1987 yılında ikinci kez evlenen Schwaiger 38 yaşında anne olur. 1992 yılından itibaren sigara ile kendini yakma gibi eylemlere de başlayan yazar ruhsal dünyasındaki karmaşadan bir türlü kurtuluş yolu bulamaz. 14 yaşına gelinceye kadar oğlunu tek başına büyütür Schwaiger ve sonrasında oğlu sosyal kurumlar tarafından büyütülür. Kendi annesi Schwaiger'i kardeşlerinin yanına yaklaştırmaz. Güncesinde Schwaiger annesinin bu hareketine bir anlam veremediğini, kardeşlerinin yanına yaklaştığında annesinin kendisine kızdığını, bu yüzden kardeşlerini bir türlü sevemediğini, çocuk sevgisi hususunda da bu yüzden zorluklar çektiğini dillendirir. Evlenip çocuk sahibi olduğunda annesinin geçmişte kendisine yaşattıkları, kardeşlerinin yanına sokulamadığından bir çocuğa nasıl davranılması gerektiği bilgisini dahi alamadığından kendi çocuğu olduğunda ona yaklaşımda, ona ısınmada, onu kucaklamada ve sevgisini ona göstermede zorluklar yaşayacaktır. (Schwaiger, 2014: 102)

Schwaiger'in eseri insanın canını acıtacak kadar trajik ve her sayfasında acılarla yoğrulan ve çıkış noktası bulamayan, kendisi dahi kimsenin yardımcı olamadığı, hep uçlarda yaşayan bir kadının trajik öyküsüdür. İntihar olgusunun sürekli söz konusu edildiği hatta eyleme geçirildiği ve hep bir şekilde başarısızlıkla sonuçlanan ama her defasında tekrar tekrar deneyerek aynı acıları yaşayan, okuyucuda derin izler bırakan eserlerdir Schwaiger romanları. Kendi yaşamını yazar acımasızca ve okuyucuda herhangi bir acıma duygusu yani ajitasyon uyandırmak istemeden bütün gerçekliğiyle kaleme alıyor **Koyver Gitsin** adlı eserinde. Schwaiger'in ölüm arzusunu yapıt boyunca görmek olanaklıdır ve laytmotif gibi hemen hemen birkaç sayfada bir karşımıza çıkmaktadır. Yaşamaya değer hiçbir şey bulamaması, hayata kendi yaşam deneyimlerinden dolayı karamsar bakması, yazarın her an intihar düşüncesi ile iç içe yaşaması nasıl bir dünyada yaşadığımızı sorgulamak anlamında da önem kazanmaktadır.

“Tutup yerden kaldırır hayatımı kurtarmak isterler yeniden. Biliyorlar mı ki senin hayatını. Neyi kurtardığımızı bilmiyorsanız, kurtarmayın o zaman. Bu sizin hayatınız değil, dokunamazsınız siz, bu benim hayatım, hatta ben mahvetmek istesem bile. Dokunamazsınız, artık olmayan hayatımı kendim için öteki tarafa götürerek kurtarmak istiyorum, ruh hastaları hep bir suçlu gibi gizli gizli uzaklaşacak, erken bulunmaktan, uykuda aşırı dozda aldığı ilacı bilmeden kusma korkusu taşıyacak, hep böyle mi olacak bu, kimseyle paylaşmak istemediğimiz intihar düşüncesinden utanıp bu işe girişecek, sonra da aramızda derin, korkunç bir suskunluk bırakacağız, böyle mi sürüp gidecek bu? Ölüm romantikleştirilmeye devam mı edilecek, öldü, kurtuldu, her şeyi geride kaldı”. (Schwaiger, 2014: 135)

İlk defa sesler duymaya başladığında 48 yaşındadır, uykusunda uyanırken birileri kendisiyle konuşmaktadır ve bu sesler Schwaiger'i kontrol altına almaya başlar. Uyurken, uyanırken ya da sokakta yürürken bu sesler kendisine eşlik etmekte ve onu kontrol etmektedir. Hatta bu sesler kendisine bazen konser bile vermektedir. Kontrol edilemez sesleri kontrol etmeye çalışmak intihar deneyimleriyle sonuçlanır. Çünkü böylece Schwaiger kendisini uyurken dahi rahat bırakmayan bu sesleri frenleme, yok etme çabasına girer. Hayatının her anında ortaya çıkabilen bu sesler onun dış dünyaya uyum sağlayamamasına, dengeli bir hayat sürememesine ve gerçek dünyasına kendini adapte edememe sorununu da birlikte getirir. Çünkü dış dünyadan kaynaklanan deneyimleri içsel dünyasının mutlu olma ya da olamama durumuyla da bağlantılıdır. Her iki dünyanın da dengeli olması onun kişilik yapısının gelişmesinde önemli bir rol oynar, eğer iki dünya arasında bağlantı kurmada sorun yaşıyorsa depresif kişilik daha da çok artacak demektir. Elbette bu dengenin çatışmadan kaçınmak anlamına gelmediğini ama yaşanan acı veren deneyimlerle yüzleşme gücünü artırdığını söylemek olanaklıdır. Yaşanan bütün olumsuzluklara karşın Schwaiger yaşamdan haz alamamaktadır ve haz alma gerçekleşmiyorsa "kişilik kısırlaşır; kaygılar ve doyumsuzluk çıkar ortaya der Melanie Klein ve şunları da ekler: " İşte, hem depresif hem de zalim bir doğaya sahip olan böylesi kaygılar -aşırı olurlarsa- ruh hastalığının temeli de atılmış olur." (Klein, 1996: 121)

Schwaiger'de de durum böylesine karmaşık ve iki dünya arasında sıkışmış kalmış bir durum arz etmektedir. Kendi yaşam deneyimlerinde dış dünyada sergilediği başarısızlık, mutsuz geçen çocukluk onu iç dünyasında içinden çıkılamayan bir duruma itmesine neden olur ve böylece ileriki yaşlarında artık kendisini yaşamının her alanında takip eden, yönlendiren ve yazara egemen olan sesler şeklinde ortaya çıkar:

"Uyuyorsun, uyanıyorsun, hiç beklemediğin bir anda, birden bire sesler duyuyorsun. İnsan, yatağın yanında, sağında ya da solunda, ses nereden geliyorsa artık, biri var saniyor. Kafanın derinliklerinden gelen bir ses duyuyorsun, oldukça korkunç ve çok edici bir şey, içimde konuşan bu yabancı adam nasıl oldu da sızdı içime? Gırtlığında hissedebilirsin, hatta yarı uykudayken bile, o anda örneğin ses tellerinden bir şeyler çıkmak isteyebilir, sen ya da başka biri, bir hırıltı çıkarıyor sanki, kendimi tutmayacak olsam, bu hırıltı benden çıkacak, ses tellerim titreşmeye başladı bile, şeytan diye adlandırdığım bu sesi zar zor engelliyorum. İçime sızmış biri ya da birileri var. Dışındaki ses, metrelerce arkamda, sokakta yürürken bana sesleniyor. Yüksek sesle "Yapma!!" dediğini duyuyorum". (Schwaiger, 2014: 38)

Brigitte Schwaiger **Yaşamı Arıyordum Sadece Seni Buldum** (Ich suchte das Leben und fand nur dich) adlı romanında da İspanyol kocası Miguel ile evlilik ilişkilerinin mahrem alanları okur önüne çıkarır. İspanyol gelenekleri ile büyümüş ve Akdeniz ülkesinin sert erkek tipolojisi ile yetişmiş Miguel, Brigitte'ye kendi gelenek ve göreneklerini dikte eder. Sadece aileler arasındaki sorunlar değil Miguel'in bitmez tükenmez isterik tavrı ve seksomanyaklığı da Brigitte'yi usandırır. Brigitte'nin bedeninin evlendikten sonra kendi bedeni olduğunu, o bedende sonsuz haklarının olduğunu, artık Brigitte'nin kendi malı olduğunu ve istediği zamanda onunla bir cinsel ilişkiye girebileceğini sert söylemlerle aktarır. Romanda sadece erkek olarak Miguel'in ilişkide

terör oluşturan taraf olmadığı Brigitte'nin babasının dahi Brigitte gençken, daha genç bir kızken onu taciz ettiği bizlere aktarılır. Bu ensest vurgusu Schwaiger'in diğer romanlarında da gün yüzüne çıkar:

Penis korkum olmasına rağmen, erkekler hep ilgimi çekmişti. Özellikle babamın ve piyano hocamın penisinden. Çünkü bunlar yan yana kendileriyle aynı odada bulunduğum adamlardı ve babamın beni bir erkek bir kadını nasıl öpüyorsa öyle öpmesinden ve göğsümü de ellemesinden onu sert sıkmasından nerdeyse ezmesinden sonra hep korkuyordum. (Schwaiger, 2000: 73)

Yaşamı Arıyordum Sadece Seni Buldum adlı kitap Brigitte Schwaiger'in İspanyol kocasıyla yaptığı evliliğin bir nevi kazısı mahiyetinde bir romandır. Evlenmeye razı olmuş ama kısa süre sonra da Miguel'in ve İspanyol yasalarının hem devlet hem de kilise hatta evlilikle ilgili bağlı olduğu yasaların Brigitte'nin elini kolunu nasıl bağladığını, onu nasıl çıkmaza soktuğunu, evlilikte kocasının sadece patriarkal İspanyol sistemde kendi ruhundan taviz vermesi bir yana cinsel açıdan da her gün nerdeyse gönüllü ilişkilikten çıkan ve tacize varan, kocasının isterik tavrıyla kararın bir evlilik yaşantısı dikkat çeker. Brigitte'nin bu evlilikte hiçbir hakkı yoktur. Kendini büsbütün kocasının hiç bitmeyen dileklerine ve isteklerine teslim etmiştir. Tehdit, şantaj, öldürülme korkusu daha evliliğin başında gözüküyorsa, bu evliliğin iyi bir evlilik olduğu söylenemez.

Brigitte Schwaiger'in daha sonra kaleme aldığı eserlerinde ilk romanının satış rekorlarına yaklaşmadığını daha önce dillendirmiştik. Yirmi yıl boyunca başarısız kitapların ardından yazarın artık yıkımın eşiğine geldiği, psikolojik olarak da zihinsel olarak da çöküşe geçtiği görülür. Borçlarını ödeyemeyen, borçlarını bir yazar olarak yazarak ödemeye çalışırken da istediği yoğunlukta eserler verememenin azabını ruhunda hisseden, aşırı yazma edimi içinde olmaktan nerdeyse sürmenaj olmakta ve buna artık eline kalem alamama, zihnin ve ruhun donma durumu olarak da adlandırılacak bir Burnout Sendromu eklenmektedir. Bitkinliği yüzünden gönüllü bir şekilde akıl hastanesinde yatmak istemektedir.

Yaşadığı sürece sürekli ölüm ve yaşam arasında kalan Schwaiger yazdıklarında da yaşamdaki başarı ve başarısızlıklarını değil, var olan ilişkiler yumağında varlık olanaklarını araştırır. Benedikt Föger'in tespitiyle duygusal bu yazar depresyon hastalığı ve şizoit kişilik bozukluğu çekmektedir. İçinde bulunduğu durumu bildiğinden ve hastalığından kurtulmak için dinler tarihini etüt eder. Hristiyanlığı, Yahudiliği ve başka dinleri de okuma merakıyla araştırır. Hristiyan tanrısının kendi ruhu için doyurucu ve yeterli bir tanrı düşüncesi vaat etmediğinden daha sonra ataları arasında Yahudi kanı olduğu bilgisıyla Yahudiliğe geçmeye çalışır. (Schwaiger, 2012: 59) Bu da kendisi için zorlu bir süreç olur. Ruhundaki boşluğu dünyevi şeylerle değil metafiziki açıklığıyla gidermeye çalışırken önüne zorluklar çıkar, kendine göre tanrının bile modern zamanlarda koflaştırıldığı, içinin boşaltıldığı duygusuna varır. Bir şeylere inanma arzusunu hiç yitirmez Schwaiger. Bir şeylere inanmaya çalışırken, inanmak için okumalarını sürdürdükçe de inançsızlığın ortasında bulur kendini. **Tanrı Ölüyse** adlı otobiyografisinde tanrıya kini ve ona karşı nefretinin kaynağını tanrının kendi yaşantısını anlamsız kıldığıyla açıklar. Tanrıdan insanlara eşit olmadığı için nefret eder. Hristiyanlık

düşüncesinde aklına sorular takılır. Bunlar: Meryem Anamız neden günahsız dünyaya gelmiştir. Bu hepimize bir haksızlık değil mi? Bizlere tanrının bütün insanlara eşit olduğu söylenmez mi? Meryem Anamıza neden böyle bir ayrıcalık tanınmıştır. Tanrıdan nefret ediyorum, Meryem Anamızdan nefret ediyorum. İsa'yı da anlamıyorum, bizden kendisini yememizi nasıl isteyebilir. (Schwaiger, 2012: 17-18)

Kiliselerde korolarla şarkı söylendiği zaman orada Hz. İsa öldüğü için hüznünlü olunması gerektiği bilgilerini verir. İsa'nın insanlık için öldüğü bilgisini kendi şahsına gereksiz bulur. Gökyüzüne yükselişini de, yeryüzünde insanlığa hizmet edip, mucizelerini devam ettirebildiği düşüncesiyle gereksiz bulur. Hz. İsa'nın göğe yükselişiyile insanlığı yalnız bıraktığı görüşündedir. (Schwaiger, 2012: 18)

Brigitte Schwaiger on dört yaşında tanrının olmadığını öğrendiğinde çok mutlu olduğunu dillendirir. Nietzsche'nin tanrının öldüğü düşüncesi onu mutlu eder:

“Tanrı şayet ölmüşse artık günahlar yok demektir, köken günah da yok demektir. Tanrı şayet ölmüşse, istediğimiz her şeyi yapabiliriz demektir. Ceza yok demektir ve cehennem de yok demektir. Ölümden sonra diriliş yok demektir, ölümle her şey yok olur ve hayatın tadını çıkarabiliriz.” (Schwaiger, 2012: 20-21)

Brigitte Schwaiger'in duygusal boşluğunu manevi anlamda sadece metafizik etüdü bakımından tanrı arayışına değil maddi anlamda bedensel haz bakımından evliliğe indirgeyecek olursak hata yapmış oluruz. Çünkü Schwaiger severek evlendiği kocasından nefret eder. Hele de kocasının patrimonial güçle yetiştirdiği, kendisinin de o iklimde olduğu despot tavırlarından, kendi karakterini hiçe saydığı, bir zaman sonra kendisine değer vermemeye başladığı, bedenini kullandığı zaman evlilik ilişkisinde terör başlar. Kocasını gerçek yüzünü evlendikten sonra gösterir ve Schwaiger mutluluğu bulmak için evlendiği durumdan mutsuzlukla, huzursuzlukla çıkar. Yemek yemez ve zayıflamaya başlar. İspanyol kocası yüzünden zayıfladığını, anoreksik bir bedene doğru kayma tehlikesi içinde olduğunu bize ima eder:

“İspanyol yüzünden zayıflamıştım, daha düğünden önce yemek yemeye hiç iştahım yoktu.” (Schwaiger, 2012: 32)

Yolunda gitmeyen dünyevi işler, eskiden Bestseller yazmanın erincine bir daha yaklaşamama üzüntüsü, geceleyin kendini kasarak daha güzel şeyler yazma isteği, kendini zorlamalar, kendini yormalar, kendine zulmetmeler; alkolle, birbirine karıştırılmış sayısız ilaçlar onu huzursuz kılar. Mutsuzluk, kendini öldürme, intihar düşünceleri Schwaiger'i yoklayıp durur:

“Uyandığında daha kalbim bana sanki de hemen ivedi bir şekilde ölmem gerektiğini söylüyor. Tarif edilemez bir acı, bedensel ve ruhsal olarak karışık, en derin kararsızlık düşüncesi ve elli yaş geçmeme rağmen hala sahip olduğum günlük, gelip giden intihar düşünceleri” (Schwaiger, 2012: 33)

Schwaiger değersizlik duygusu eşliğinde intihar girişimini düşünür. Kendi yaşamını heba edilmiş ve değersiz bir yaşam olarak görür:

"Onlarsız insan olarak hiçbir değerim olmadığı tabletler aldığımdan, yaşantım sanki de berbat ve ziyan olmuş düşüncesine sahiptim. 1972 yazında topyekûn bir değersizlik düşüncesi içinde damarlarımı kesmeye çalıştım" (Schwaiger, 2012: 32)

Bu duygusal boşluk ve ne yapacağını bilememe duygusu eşliğinde çok sık erkek arkadaşları olur. Kendine bir anlamda kısa ilişkiler kurarak zihnini dağıtmaya çalışır. Bir kadın olarak deneyimler biriktirmek amacıyla yapılan bu edimler Schwaiger'in Borderline-Sendromunda olduğunu belki Valium ilaçları aldığı dönemlere de denk gelir. (Schwaiger, 2012: 36)

"Avukatımdan kaynaklanan hayal kırıklığından sonra deneyimler edinmek için kendimi karşıma çıkan ilk erkeğe vermeyi düşündüm. Aşık olmadan erkeklerle yatağa giriyordum." (Schwaiger, 2012: 34)

Anılarından öğrendiğimiz kadarıyla Schwaiger Yardım-Sendromu hastalığına da kapılmıştır. "Helfer-Syndrome" olarak adlandırılan bu hastalık genelde zayıf bir öz değer duygusuna sahip kişilerde gözükür. Kişi kendine değer vermeyince, başkalarında kurtuluşu arar. Etrafına bağımlıdır ve yardımı da dışarıdan bekler. Kendine yardım veya etkin kişi kendisiyse başkalarına yardım düşüncesi artık bir iptila hali alır. Bu hastalığa kadar varır. Çoğu kişilerde başkaları tarafından bilinçli kullanılma isteği ortaya çıkar. Bunun kökeninin de çocukluğa gittiği, ailesinin kendisine çocukluğunda vermediği değer, sosyal çevrenin ona atfetmediği değer duygusunu sonradan ikame eder. Yardımseverliği ya da kendi zayıflığından başkalarından kendine yardım talebi kendine zarar verene kadar devam eder. Bunun sonunda Schwaiger'de olduğu gibi depresyon ve Burnout Sendromuna kadar da varır. Schwaiger'in de Yardım-Sendromundan şikâyetçi olduğu anılarında yazılıdır:

Kappen'in ve Obermeistr'in intiharlarından sonra yardım sendromu hastalığına kapılmıştım. çevremde biri beni intihar edebileceği düşüncesiyle bir sıkıntıya düşürdüğünde, harekete geçiyor, sıfırı tüketiyordum ve artık edebiyata kendimi veremiyordum." (Schwaiger, 2012: 70)

II. Sonuç

Sonuç olarak makalemizin girişinde Homo Austriacus tipolojisinin yüzyıllarca Alman kültür çevresi ve coğrafya koşullarında kendini şekillendirmesiyle kendine ait karakter, bir kimlik, bir kişilik, bir ulus bilinci tanzim ettiğini dillendirmiştir. Bu karakteristik özellikler, Elfriede Jelinek'ten başlayın Thomas Bernhard'a, Robert Musil'den başlayın Peter Handke'ye kadar çoğu yazarda kendini göstermektedir. Brigitte Schwaiger de bu Homo Austriacus tipolojisine uymakta ve Avusturya'da bir birey olarak sıkıntılarını, gündelik yaşantı deneyimlerini, yaşamdaki normallikleri ve aşırılıklarını, duygusal biri olduğundan zamanla bedensel ve zihni, ruhsal süreçte sıkıntılarını, hastalıklarını, evlilikte anlaşmazlıklarını, Valium ve ilaç bağımlısı olmasını, takip edilme duygusu içinde olmasını ve tarifsiz korkularını, kendini değersiz hissetme duygusu ile depresyonları ve Burnout Sendromuna yakalanması nedeniyle çektiği acılarını eserlerinde kaleme almıştır. İntihar ettiği ve kendini yüksek bir yerden atacağını

romanlarda dillendirdiği düşünülecek olursa Schwaiger elbette edebi eserlerinde intiharına kadar giden süreçte bize bunalımlarının ipuçlarını hem de açık açık verdiği söylenebilir.

Brigitte Schwaiger'in eserleri sadece bu bakımdan bile psikanalitik çözümlemelere uygundur çünkü onun iç görüşünü, gerçekten de ızdırap çeken bir ruhun yansımaları olduğundan önemlidir. Kendini terapi etmek ve katharsis olmak için yazmış ve gündelik hayatta da sıkıntılarını romana dökmüştür. Elbette romanlardaki her şeyin, Schwaiger'in yaşantısıyla birebir olduğu ve roman gerçekliğinde anlatılanların da Schwaiger'in başından geçtiğini söyleyemeyiz. Kendi yazdığı "Wenn Gott tot ist" adlı otobiyografisini okuduğumuzda romandaki çoğu şeyin hem de azımsanamayacak çoğu şeyin romanlara taşındığını görürüz. Bu makalede biraz da **Koyver Gitsin** (Fallen Lassen) adlı eseriyle başka biyografılara bırakmadığı ve kendi yazdığı otobiyografisinden de hareketle yazdığı anılarında ruh biyografisini çıkarmaya çalıştık. Brigitte Schwaiger eserlerinde bir nevi kendi hastalık sürecini, çilelerini, çıkmazlarını anlatmış da denebilir.

Kaynaklar

- Aydın, Y. (2016). Adalbert Stifter'in "Der Hochwald" Adlı Yapıtında İzleksel Öğeler: Doğa ve Orman, *Humanitas Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 4(7)
- Klein, M. (1996). Ruhsal Sağlık Üzerine Cogito Yüzyılın Psikanalizi, *Yapı Kredi Yayınları*, Sayı 9, Güz.
- Reich, J. (2013). *Übersehene Kinder: Biografien erwachsener Töchter von Borderline-Müttern*, Marta Press Verlag, Hamburg,
- Schwaiger, B. (2000). *Ich suchte das Leben und fand nur dich*, Langen Müller, München
- Schwaiger, B. (2012). *Wenn Gott tot ist (Memoiren)*, Czernin Verlag, Wien
- Schwaiger, B. (2014). *Koyver Gitsin*, Çev. Cemile Akyıldız Ercan-Dursun Balkaya, Çizgi Yayınevi, Konya
- Vöger, B. (2012). Vorwort in: Brigitte Schwaiger, *Wenn Gott tot ist (Memoiren)*, Czernin Verlag, Wien